

גילי ענבר - הודו
gilinbar@gmail.com

מסביב לעולם פעילות ברחבי הגלובוס

בימים אלו אני מסיים 10 שנות פעילות (עם מספר הפסקות באמצע) בתחום רפת החלב מחוץ לגבולות ישראל. בשנים אלו עברתי בטורקיה, בבוצאנה שביבשת אפריקה, באוקראינה, בסרילנקה, בסין ובימים אלו אני בהודו. יש לי הכבוד לחלוק את החוויות המקצועיות והאישיות עם חבריי לענף החלב בישראל

2. העברת הרפת ל-3 חליבות ביום.
3. פיטורי הדרג המנהל.
4. הכנסת נהלי עבודה מתאימים.
5. שיפור הפוריות

כל השינויים נעשו בתאום מלא עם בעל הבית הטורקי שתמך בכל שינוי שהצעתי, למרות שחלק מהשינויים לוו בחשדנות רבה ובספקנות. במהלך התקופה הראשונה התעניינתי אצל הטורקי מדוע הוא לא נכנס לעסקי הפיטום. ללא היסוס הוא ביקש מהצוות להכין תחשיב כדאיות לבדיקת הנושא. מהרגע שהוכח כי הפיטום הוא עסק טוב ועד ששוכנו 3,000 עגלים, שהגיעו מכל רחבי טורקיה בחווה חדשה שנבנתה עבורם, חלפו בדיוק 4 חודשים - כך זה כשאינן בירוקרטיה מיותרת במהלך הדרך. התכנון נעשה על ידי אדריכל טורקי שעובד ומצייר את כל השרטוטים באופן ידני בלבד.

תחילת הדרך - טורקיה

בשנת 2000, בשלהי כתיבת המאסטר שלי ובהיותי מרכז רפת צעיר בקיבוץ נען, נכנס למשרדי אחד מנציגי המכירות של אחת החברות בארץ ואמר לי שהוא התבקש לאתר מנהל לרפת בטורקיה. החווה שייכת למיליונר טורקי, איש מבוגר שנכנס לתחום הרפת כתחביב והפך את התחביב לעסק לכל דבר ועניין. לאחר בדיקה של הנושא ופגישה עם נציגי החברה הטורקית בארץ, נסעתי למספר ימים בחווה הטורקית, הכוללת רפת המונה כ-1,000 חולבות, כ-800 עגלות וכ-500 עגלים לפיטום וכן שטחי גידול תחמיצים, שחתות וגרעינים, רובם מושקים בטפטוף בציוד של נטפים. כשהגעתי לראשונה התגלה לעיני מתקן רפת יפהפה, באזור מדהים למרגלות אתר סקי. לאחר בירור קצר התברר שעל אף המתקן האיכותי ונתוני הפתיחה הטובים - הביצועים המקצועיים היו נמוכים ביותר.

כמות הגנבות בתוך החווה הייתה בלתי מתקבלת על הדעת והתבצעה בעיקר על ידי הדרג המנהל של החווה

לאחר שסוכמו הפרטים להתחלת העבודה ולאחר שמצאתי מחליף ברפת נען, נחתתי בטורקיה לתחילת העבודה. הטורקים - על אף המשברים וחילוקי הדעות הפוליטיים בין המדינות - התגלו כאנשים נפלאים, חרוצים ומכניסי אורחים למופת. העובדים בחווה התגלו מהר מאוד כחוליה החזקה בשרשרת. העובדה שהחווה לא הגיעה לתוצאות הרצויות הייתה נעוצה להערכתני בניהול בעייתי. בנוסף, כמות הגנבות בתוך החווה הייתה בלתי מתקבלת על הדעת והתבצעה בעיקר על ידי הדרג המנהל של החווה. לאחר תקופת מה, שבה למדתי את החווה והבנתי את הבעיות המרכזיות שלה הכנסנו מספר שינויים שברובם הניבו את התוצאות הרצויות: 1. התאמת ההזנה לצרכי הפרות והעגלות.

ביונקייה בבוצאנה עם אחד הילדים של גילי

מכשירים את עובדי החווה באפריקה בפעולות וטרינריות בסיסיות

גוני ומנהל החווה הבוואני בדיון מקצועי במשרדי הרפת

בוצואנה - אפריקה

לאחר שמתחילים, קשה להתנתק מהעבודה מחוץ לגבולות המדינה, נוצר קשר ביני לבין חברת תה"ל מהנדסים ויועצים, שנכנסה לפרויקט חקלאי לאומי במדינת בוצואנה.

בוצואנה משתרעת על פני שטח גדול ומאוכלסת בדלילות על ידי כ-1.5 מיליון נפש, נמצאת בחלק הדרומי של יבשת אפריקה וחלק גדול משטחה מכוסה על ידי מדבר קלהרי.

המדינה יפהפיה ובעלת מגוון אוצרות טבע כגון יהלומים, גז, פחם ומצויית בה שמורות טבע מהיפות בעולם. הבוואונים בדרך כלל נחמדים ובעלי כוונות טובות. יחד עם זאת מתברר, די מהר, שהעבודה נמצאת אצלם בסדר עדיפות משני. מה שניתן לעשות מחר סביר להניח שאולי ייעשה מחרתיים.

הפרויקט הנ"ל שילב בתוכו שלושה תחומים עיקריים: רפת לחלב, גידולי ירקות ופירות בהשקיה וגידולי שדה לגרעינים ומספוא. הצוות הישראלי כלל 5 אנשים: מנהל הפרויקט, איש רפת, איש גידולי פירות וירקות, איש ג'ד'ש ואיש הדרכה.

החווה שנחתם, היה בין תה"ל לבין ממשלת בוצואנה, ומטרתו הייתה לשפר את פני החקלאות במדינה. העבודה השוטפת לאורך השנים התבצעה בשיתוף צמוד של צוות מקומי שליווה אותנו ורכש את הידע המקצועי.

העבודה בכל תחום התרכזה בשני מישורים עיקריים, הראשון הוא עבודה רצופה עם חקלאים הפעילים בתחומים השונים, או חקלאים חדשים שהיו מעוניינים להכנס לתחום. המישור השני היה הקמת

איסוף העגלים ברחבי טורקיה היה חוויה בפני עצמה. המפגשים עם הסוחרים הטורקים והמשא ומתן איתם היו אירועים שקשה לשכוח. מקובל היה שמכל קבוצת עגלים שמסתובבת בהרים ואתה מצהיר שברצונך לקנות, ניתן להוציא 10% של עגלים לא מתאימים. הבעיה היא שמיד לאחר שהצבעת על העגלים שאתה מבקש להוציא מהקבוצה, יחזיר אותם המגדל לקבוצה מאחורי גבך, כך שלמעשה קשה מאוד לשלוט בבחירה.

בטורקיה יש מחלות בקר רבות, החל מפה וטלפיים ועד ברוצלה אבורטוס ומליטנסיס. כידוע לכולם, בעיית המחלות בפרויקטים כאלו היא בעיה מרכזית ועלולה להחריב את הפרויקט המוצלח ביותר

בעיה נוספת שליוותה ומלווה את רפת החלב ופיטום העגלים בטורקיה היא עניין המחלות. למרות שמחפוש מהיר באינטרנט ניתן להסיק בבירור שמצאי המחלות קטן ומצומצם, המציאות מעט שונה. בטורקיה יש מחלות בקר רבות, החל מפה וטלפיים ועד ברוצלה אבורטוס ומליטנסיס. כידוע לכולם, בעיית המחלות בפרויקטים כאלו היא בעיה מרכזית ועלולה להחריב את הפרויקט המוצלח ביותר.

אחד הדברים החשובים ביותר שעשינו בתקופת תפקודי כמנהל החווה הייתה מיסוד הביו-סקיוריטי. ההתחלה הייתה קשה והחלה מיד עם תחילת עבודתי בחווה. בשבוע השני שלי בחווה התבקשתי על ידי בעל הבית להצטרף אליו לסיור בחוות נוספות באזור. כשחזרנו הוא ביקש שמיד ניגש לרפת שלו. הסברתי לו שלפני שניכנס לרפת אנחנו חייבים להחליף בגדים ונעליים. הוא הסתכל עלי בתימהון ובחשדנות, חשב שהשתגעתי. לאחר שהסברתי לו את מהות העניין הוא קיבל, הבין ותמך בכל מהלך שהיה קשור לצד זה של ניהול החווה.

ביקשתי לסיים את תפקידי לאחר כשנתיים של עבודה משותפת, מלווה בעליות ובירירות. במהלך תקופת עבודתי השגנו תוצאות מקצועיות וכלכליות טובות ומה שחשוב אף יותר - בנינו תשתית לרפת שתעבוד עוד שנים רבות. במסיבת הסיום שנערכה לי נאמרו דברים חמים ביותר ומתנת הפרדה הייתה שטיח טורקי ענק, שאותו לצערי, השארתי במכס עקב עלויות מכס גבוהות מדי.

בוצואנה

רפת אוקראינית טיפוסי

התחלתית. בתחום הרפת ריכזנו את רוב המאמצים בתחומים שכללו ייצור תחמיצים ושחתות, שיפור שיטות ממשק, שיפורי הזנה, פוריות, בריאות ומחלות. העבודה עם החקלאים נעשתה אצלם ובנוסף נערכו סמינרים רבים על ידי מומחים ישראליים, רופאי חקלאית, אנשי שיאון וחברים אחרים העוסקים בענף.

בתחילת הדרך קשה היה לשכנע את החקלאים לשנות דרך חשיבה, אך בהמשך, ובמיוחד לאחר הפעלת חוות ההדגמה, הדברים השתנו במקצת, עוד ועוד חקלאים אימצו שיטות גידול וניהול מודרניות יותר. חוות ההדגמה בתחום הרפת תוכננה בעבור 350 פרות ועגלות, כאשר בתכנית האב קיימת אפשרות להגדילה עד 600 חולבות. הפרות יבאו מדרום אפריקה והציוד לרפת ולמרכז המזון נרכש ברובו בישראל.

התנובות היו גבוהות ונעו סביב 9,700 ליטר לפרה בתחלובה ראשונה, בתחלובה שנייה הגיעו מרב הפרות ל-11,000 ליטר. מעניין היה לראות שצוות העובדים המקומי, חלקו לא יודע קרוא וכתוב, מצליח בקלות להשתלט על מערכת הניהול הממוחשבת ולהפיק ממנה את כל שנדרש. הרפת היוותה אטרקציה מקצועית ותיירותית לכל תושבי המדינה והפתיחה הרשמית של הרפת נערכה בנוכחות נשיא המדינה, בכבודו ובעצמו. שש וחצי השנים ששהיתי בבוצואנה היו רצופות חוויות אישיות רבות, טיולים בנופיה המרהיבים של המדינה, ביקורים בשמורות טבע ייחודיות המאוכלסות במגוון בעלי החיים, ומפגשים מעניינים ובלתי נשכחים עם אנשי המקום.

לצערנו, מכוון שהרפת הינה בבעלות הממשלה, קשה להניח שהיא תוכל להמשיך ולעבוד בסטנדרטים גבוהים לאורך שנים רבות, בעיקר נוכח ההתמודדות עם הביורוקרטיה החונקת. לפני סיום הפרוייקט,

שלוש חוות הדגמה בתחומי הרפת, הפירות והירקות והגד"ש. העבודה מול החקלאים המקומיים הייתה לפרקים מהנה, אך מצד שני מתסכלת. לרוב החקלאים בעולם קשה מאוד לאמץ שיטות עבודה חדשות ובפרט כשמדובר בטכנולוגיה שדורשת השקעה כספית

המשפחה תומכת

גיל ענבר, בן 40, נשוי לרונית ואב לגוני בן 6 ולעדי בת 3. מתגורר במושב תל עדשים בעמק יזרעאל.

בוגר תואר ראשון במגמת בעלי חיים בפקולטה לחקלאות, בוגר תואר שני בתחום פוריות בקר לחלב בהנחיית פרופ' דודי וולפנזון בפקולטה לחקלאות.

הקושי האישי העיקרי בחיים שכאלו הוא המחיר הכבד שאותו משלמת המשפחה על היות העובד רחוק מהבית שבועות רבים. למרות זאת, עם האמצעים האלקטרוניים הקיימים כיום, ניתן לדבר ולראות האחד את השני בכל רגע נתון. בנוסף, כשהיה ניתן שילבו ביקורי משפחה במקום הפרוייקט, בשילוב טיולים ברחבי יבשת אפריקה או במקומות אחרים.

ההתמודדות המשפחתית עם המיוחדות והשוונות במדינות שבהן שירת הייתה פשוטה יותר, כאשר הילדים היו קטנים. כיום הילדים גדלו וזקוקים לצרכים גדולים יותר, התקיים דיון משפחתי על המעבר להודו והוסכם במשותף שיש לעבור ולחיות כולם יחד. לאחר שכל הביורוקרטיה יסתדרו המשפחה כולה תתאחד בהודו. ■

ה"נעה" בגרסה אוקראינית.

הראשונים נבדקו האפשרויות לייבא פרות מניו-זילנד ומדינות אחרות. לאחר שהתברר שקיים איסור על יבוא של פרות להודו, שונתה הגישה ונכון להיום אנו מתכננים לקנות 4,000 פרות מקומיות ולהשתיל בהן עוברים ישראליים ואמריקאיים בשתי חזרות. הודו הינה מיצרניות החלב הגדולות בעולם, אם כי מרבית החלב מיוצר ברפתות של פרה אחת או שתיים. מערכת איסוף החלב הינה מערכת מדהימה, שמי שלא ראה איך היא עובדת, מתקשה להאמין.

לרוב החקלאים בעולם קשה מאוד לאמץ שיטות עבודה חדשות ובפרט כשמדובר בטכנולוגיה שדורשת השקעה כספית התחלתית

פעמיים ביום נושא כל חקלאי את תנובת הפרות שלו (לרוב 1-30 ליטר) למרכז הכפר בדליים. שם נשקל החלב ונאסף לכדים. בשעה קבועה, מגיעה ריקשה ואוספת את החלב למרכז גדול יותר וכן הלאה. כך עובר החלב 3-4 מרכזי איסוף. כ-10 שעות מאז שנחלב מגיע החלב למחלבה ושם הוא מפוסטר, נארז בשקיות, ומובל לנקודות המכירה עוד באותו יום. בגלל איכותו הנמוכה, החלב ראוי לשתייה למשך 24 שעות בלבד. מטרת הפרויקט היא לייצר חלב באיכות גבוהה, כאשר בהמשך מתוכננת הקמת מחלבה לייצור מוצרים באיכות גבוהה אשר ישווקו לפלחי השוק השונים בהתאם לדרישה.

שאלה מרכזית שהפרויקט מתמודד איתה היא כיצד לייצר מזון גס בחלקות בגודל של 3-5 דונם, שאלהן לא ניתן להכניס ציוד חקלאי מתקדם. אופי השטח מצריך אותנו לגדל את התחמיצים והשחתות על ידי חקלאים מקומיים ולתזמן אותם כך, שבסופו של דבר, ניתן יהיה להכניס לבור התחמיץ לפחות 1,000 טון חומר רטוב ביום - משימה לא פשוטה.

הקשר עם הבית המשפחתי והמקצועי

בכל השנים שבהן אני נמצא מחוץ לגבולות הארץ אני מקפיד להיעזר במומחים ישראליים, ברופאי החקלאית, באנשי שיאון, ובגורמים נוספים בענף, שתמיד מוכנים לסייע. במישור המקצועי נדרשת התמודדות עם בעלי תפקידים שאינם

ניסונו לשכנע את הממשלה, ללא הצלחה, להעביר את הרפת ושאר התחומים לידיים פרטיות.

אוקראינה - יועץ לחברות ולאנשים פרטיים

באוקראינה עבדתי מול מחלבה, מהגדולות במדינה, שהחליטה לסייע לחקלאים המייצרים בעבורה חלב, זאת על מנת, להעלות את כמות ואיכות החלב שהיא רוכשת. בשלב הראשון, ערכנו בישראל סמינר בן 3 שבועות לקבוצה של כ-20 מנהלי חוות. בשלב השני ביצענו בעבור המחלבה בדיקת היתכנות להקמת מגה רפת באוקראינה. במהלך השלב השלישי, שנמשך כשנה, ביקרתי באוקראינה ביקורים שנמשכו שבוע והתבצעו אחת לחודש, לצורך מתן ייעוץ מקצועי בכל תחומי הרפת לכ-20 חוות שונות המספקות חלב למחלבה.

אוקראינה מדינה צעירה יחסית שהחלה את דרכה העצמאית מיד לאחר התפרקות הגוש הסובייטי. המדינה בעלת פוטנציאל חקלאי אין סופי, אך סובלת כרגע ממכללה ומשלטון לא יציבים.

סדר היום במהלך הביקור באוקראינה הוא חוויה מיוחדת. כל יום סיור מתחיל ביציאה מוקדמת לאחת החוות וביקור בה עד הצהריים. בשעות הצהריים החקלאי תמיד מתעקש להזמין את האורחים לארוחת צהריים. ארוחה זו תימשך שעתים לפחות, במהלכן מחייבים כללי הנימוס את האורחים ואת המארחים לשתות וודקה - והרבה. על בטן מלאה ובראש טוב ממשיכים בסיור לחווה נוספת, אשר גם בעליה לא יוותר לאורחים על הצטרפות אליו לארוחת הערב שכוללת בעיקר וודקה. סדר יום זה נשמר בקפידה במהלך שבוע שלם ולא עזרו כל תחנוני לוויתור על חלק מהארוחות הנ"ל. העבודה עם האוקראינים מורכבת מכיוון שהם עדיין משתמשים בשיטות ישנות ששימשו את הסובייטים. ניתן לראות ניצנים של קידמה וטכנולוגיה, בעיקר בכל הקשור בנושא גידול הגרעינים, תחום שבו פועלות חוות שמחזיקות עשרות קומביינים וטרקטורים חדשים.

ראינו בבירור שהביקור בישראל, שבו השתתפו חלק מהחקלאים, תרם להם רבות. הם אימצו חלק מהשיטות, היו פתוחים יותר לשינויים ובהמשך הצליחו יותר מחקלאים, שלא נחשפו במו עיניהם לשיטות עבודה אחרות.

סין וסרי לנקה

ביקרתי לתקופות קצרות בלבד על מנת לבצע בדיקת היתכנות לשני פרויקטים פרטיים להקמת רפת חלב.

סין כידוע, נמצאת בתנופה גדולה ביותר בכל הקשור לייצור חלב ואין ספק שהיא תהפוך לאחת מהמדינות המובילות בתחום זה בשנים הקרובות. סרי לנקה, לעומת זאת, עדיין מלקקת את פצעייה ממלחמה ארוכת שנים ויידרש זמן רב לשיקום התשתיות ולכניסה של חקלאות מודרנית בנפחים גדולים.

הודו

לאחר ששימשתי במשך שנה וחצי כמרכז רפת הנגב - שותפות של הקיבוצים גבולות, מגן ובארי, התחלתי לאחרונה בתפקיד חדש במדינת הודו.

הפרוייקט בהודו הינו בבעלות חברת אלביט הדמיה ויוקם במדינת אנדרה פראדש. הרפת מתוכננת לכלול בשלב הסופי 10,000 חולבות ו-8,000 עגלות. הפרוייקט יצא לדרך לפני יותר משנתיים כאשר בשלבים

ה"סלף" האוקראיני

החוזה באפריקה, שבקושי יודע לקרוא ולכתוב, סיים בית ספר יסודי במאמץ רב, מגיע לשיעורי התעבורת יפים.

ראינו בבירור שהביקור בישראל, שבו השתתפו חלק מהחקלאים, תרם להם רבות. הם אימצו חלק מהשיטות, היו פתוחים יותר לשינויים ובהמשך הצליחו יותר מחקלאים, שלא נחשפו במו עיניהם לשיטות עבודה אחרות

במקום שכוה, אתה מגבש צוות מצומצם של אנשים שאיתם ניתן להתייעץ בכל בעיה או שאלה מקצועית, לרוב, האנשים הם מהחקלאית, משיאון ואנשים אחרים העוסקים בענף - מקובל גם להזמין אנשי מקצוע לתקופות קצרות לסמינרים או לפתרון של בעיות מורכבות יותר.

אתגר מעניין ומלא סיפוק

העבודה מחוץ לגבולות הארץ מזמנת אתגרים מקצועיים וכן מפגשים מרתקים עם תרבויות ואנשים. בכל מדינה שבה ביקרתי ניסיתי לתרום מניסיוני ולהעביר את הידע והכלים שרכשתי לאנשי המקצוע המקומיים, כך שיוכלו להוסיף ולהשתפר בתחומם. על אף הקושי הכרוך לעתים בעבודה בחו"ל, ואולי דווקא בזכותו, בעבורי זו היא חוויה מלמדת ומעשירה, אשר עד היום שאבתי ממנה הנאה וסיפוק. ■

מהתחום, אשר לרוב אינם מבינים את המורכבות של ענף גידול פרות לחלב. אמנם בישראל הדברים נראים פשוטים יחסית, כאשר הענף נתמך על ידי מערכות משומנות, אך בחו"ל כמנהל חווה או בתפקיד דומה, אתה מוצא עצמך לעתים קרובות, מתפקד כוטרנר, כמזריע, כמנהל מכסות, וכמנהל המעבדה.

אחרי מספר חודשים אתה לומד, שיש חיים גם בלי החקלאית ושיאון (וזאת מבלי להפחית מחשיבותם של שני הגופים החשובים הללו). עובד

טיפים מניסיון אישי

1. בדרך כלל, קשה למצוא פרויקטים מסוג זה וצריך הרבה סבלנות. חשוב להכיר שמכל 20 פרויקטים שמדברים עליהם, רק אחד יוצא לפועל בסוף.
2. לצערנו, מרבית הפרויקטים מתרכזים במדינות מתפתחות ולא דווקא בצרפת או באיטליה
3. לאחר שהתחלת, ועל מנת שתשהה בפרויקט את התקופה הרצויה, חשוב להיות חכם ולא בהכרח צודק. בסופו של יום, בעל המאה הוא זה שיחליט לאן לנתב את כספי ההשקעה שלו, ולא תמיד יקבל את דעתנו המקצועית.
4. חשוב מאוד ללמוד את המנטליות המקומית ואת הרגישויות המקומיות ולכן, כדאי ללמוד את המדינה, לפחות 3 חודשים, לפני שמתחילים לעשות "מהפכות".
5. לא כל מה שנכון לעשות בארץ יהיה נכון גם במקומות אחרים. חשוב לפתוח את הראש ולהבין למה המקומיים עושים את מה שהם עושים כבר 100 שנה. לאחר שהבנו, ניתן לנתח את הסיטואציה ולקבל את ההחלטות הנכונות. ■